

Profesorius habilituotas daktaras
Vilniaus universiteto Onkologijos instituto direktorius
KONSTANTINAS POVILAS VALUCKAS

MOKSLINĖ BIOGRAFIJA

Konstantinas Povilas Valuckas gimė 1943 m. sausio 30 d. Kaune. Mama – Genė Gudelytė-Valuckienė – mokytoja, tėvas Konstantinas Valuckas – inžinierius; tėvai ilgus metus mokytojavo įvairiuose Lietuvos miestuose – Jurbarkė, Tauragėje, Palangoje, Šiauliuose bei Kaune. Baigęs Kauno 5-ąją vidurinę mokyklą, gabus abiturientas K. P. Valuckas pasirenka gydytojo specialybę. Jis įstoja į Kauno medicinos instituto Gydomosios medicinos fakultetą. Studijuodamas mediciną pasižymi kaip aktyvus studentas, dalyvauja moksliniuose studentų būreliuose. 1966 m. baigęs Kauno medicinos institutą, jaunas gydytojas gauna paskyrimą į Kėdainių centrinės ligoninės Chirurgijos skyrių. Čia dirba gydytoju ordinatoriumi.

Lietuvos sveikatos apsaugos ministerijos Onkologijos mokslo tyrimo institute, kuriam vadovavo profesorius Albertas Telyčėnas, būrėsi jauni įvairių specialybių gydytojai. Viena iš pagrindinių instituto mokslinių kryptių buvo elektrorentgenografijos bei elektrorentgenoskenografijos taikymas navikams diagnozuoti. Profesorius Albertas Telyčėnas pakviečia jauną, mokslinių interesų turintį gydytoją į klinikinės radiologijos aspirantūrą. Padrąsintas profesoriaus K. P. Valuckas 1969 m. įstoja į minėtos specialybės aspirantūrą ir sėkmingai ją baigia, 1974 m. apgindamas mokslų daktaro (tada kandidato) disertaciją tema „Kepenų ir kai kurių kitų organų elektrorentgenoskenografinis tyrimas onkologinėje klinikoje“. Daktaro K. P. Valucko dėka elektrorentgenoskenografija įdiegta į onkologijos praktiką skydliaukės, kepenų ir inkstų patologijai diagnozuoti.

Tolesnis daktaro K. P. Valucko kaip gydytojo, organizatoriaus ir mokslininko kelias glaudžiai susijęs su onkologijos mokslu bei praktika. 1972–1975 m. jis dirba Onkologijos mokslo tyrimo instituto moksliniu sekretoriumi, vėliau – 1975–1990 m. – Radiologijos sky-

riaus vadovu. 1990 m. Onkologijos mokslo tyrimo institutą reorganizavus į Lietuvos onkologijos centrą daktaras K. P. Valuckas paskiriamas jo direktoriumi. Vadovaudamas šiai onkologinei įstaigai K. P. Valuckas siekia, kad Lietuvoje kiekvienas onkologinis ligonis gautų kombinuotą (chirurginį, spindulinį, chemoterapinį) gydymą, kurio rezultatai, kaip rodo pasaulinė ir mūsų pačių praktika, yra optimalūs. Lietuvos onkologijos centro direktorius padėjo daug pastangų, kad jo vadovaujamoje įstaigoje onkologijos praktika, mokslas ir mokymas būtų sujungti į vieną visumą. Tų pastangų rezultatas – Vilniaus universiteto Onkologijos instituto įkūrimas 2002 m. (pertvarkius Lietuvos onkologijos centrą).

Nors organizacinis darbas atima daug jėgų ir laiko, daktaras K. P. Valuckas aktyviai dalyvauja mokslinėje bei pedagoginėje veikloje. Sėkmingi pirmieji mokslo darbai, apibendrinti daktaro disertacijoje, sužadino mokslininko ryžtą toliau gilintis į onkologijos mokslo problemas. Pagrindinės jo mokslinės veiklos kryptys – vėžio spindulinė diagnostika ir terapija bei kombinuotas onkologinių ligonių gydymas. Plėtojant vėžio spindulinę diagnostiką, ištirtos naujo metodo – elektrorentgenoskenografijos galimybės įvairių organų navikams diagnozuoti. 1976 m. drauge su savo mokytoju profesoriumi Albertu Telyčėnu išleido monografiją „Elektrorentgenoskenografija“, 1980 m. kartu su buvusios Sovietų Sąjungos Onkologijos centro bei Radiologijos instituto bendradarbiais – klinikinės elektrorentgenoskenografijos srities metodines rekomendacijas. Už elektrorentgenoskenografijos krypties darbus daktarui K. P. Valuckui ir bendraautoriams buvo suteikta Lietuvos mokslo premija. Savo dvidešimties metų minėtos krypties mokslinę veiklą K. P. Valuckas apibendrino habilituoto daktaro disertacijoje „Elektrorentgenoskenografija onkologijoje“, kurią sėkmingai apgynė 1990 m.

Habilituotas daktaras K. P. Valuckas savo mokslinę veiklą nuolat sieja su onkologijos praktika – 1991 m. jam suteiktos aukščiausios radiologo ir onkologo kvalifikacinės kategorijos. Siekdamas pagerinti spindulinio gydymo veiksmingumą, K. P. Valuckas drauge su kolegomis gydytojais tyrė naujus priešnavikinius ir diagnostinius preparatus, be to, aprobavo kalifornio gama ir neutronų spinduliuotės šaltinius,

įdiegė į klinikinę praktiką naują unikalų intraertminės, intraaudinės brachiterapijos (kontakcinio spindulinio gydymo) metodą įvairių lokalizacijų piktybiniais navikams gydyti. Diegiant šį metodą, buvo sukurta radiacinės apsaugos priemonės personalui, specialūs instrumentai radioaktyviems kalifornio šaltiniams įterpti į naviką, buvo radiobiologiškai ir kliniškai pagrįstas dozimetris planavimas, nustatytas šio radionuklido bei jo derinio su kitais švitinimo būdais efektyvumas, įvertinta metodo efektyvumo priklausomybė nuo naviko histogenezės, parinktos optimalios frakcinės ir suminės naviką naikinančios dozės, įvertintos gydymo komplikacijos, jų pobūdis, dažnis. Kalifornio šaltinius piktybiniais navikams gydyti Lietuvos onkologijos centras tuo metu taikė vienintelis Pabaltijo valstybėse. Vadovaujant habilituotam daktarui K. P. Valuckui, šia tematika apgintos dvi daktaro disertacijos. Susikūrė radioterapeutų mokykla. K. P. Valuckas ir jo mokiniai dalyvauja su pranešimais Lietuvos ir tarptautinėse konferencijose – JAV, Japonijoje bei kitose užsienio šalyse.

Drauge su Vilniaus universitetu, Kauno technologijos universitetu bei Biochemijos institutu, K. P. Valucko vadovaujamo Lietuvos onkologijos centro klinikose sėkmingai diegiamas naujas vėžio gydymo būdas – fotodinaminė navikų terapija. Habilituotas daktaras K. P. Valuckas yra šia tematika spausdinamų darbų bendraautoris. Už darbą „Lazeris, gama spinduliai ir chemoterapija, gydant sensibilizuotus porfiriniais piktybiniais navikus“, kurio bendraautoris – K. P. Valuckas, gauta T. Maimano premija (JAV, 1993 m.).

Habilituotas daktaras K. P. Valuckas vadovauja daugeliui mokslinių darbų, programų, moko savo jaunesnius kolegas, kurie pasirenka jį vadovu ne tik dėl jo kvalifikacijos, bet ir dėl individualių charakterio bruožų – vidinės inteligencijos, mokėjimo išklausyti jaunesnį kolegą, geranoriškai atsižvelgti į kito nuomonę ir drauge būti principingam, sprendžiant esminius klausimus. K. P. Valuckas savo vadovaujamos įstaigos darbe nuolat remiasi senųjų bendradarbių patyrimu, sugeba jį derinti su jaunųjų veržlumu ir energija.

K. P. Valuckas nuo 1971 m. skaito paskaitas Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto studentams bei Lietuvos onkologijos centre (dabar – Vilniaus universiteto Onkologijos institute) besispecializuojan-

tiems gydytojams, yra onkologijos vadovėlio studentams medikams bendraautoris. 1995 m. habilituotam daktarui K. P. Valuckui suteiktas Vilniaus universiteto profesoriaus vardas. Profesoriumi K. P. Valuckui vadovaujant apgintos devynios daktaro disertacijos, nagrinėjančios piktybinių navikų ankstyvosios diagnostikos bei spindulinio ir kombinuoto gydymo problemas.

Profesoriaus K. P. Valucko principingumo, atkaklumo ir didelių pastangų dėka Lietuvos onkologijos centras 1996 m. reorganizuotas į Valskybinę mokslo įstaigą, o 2002 m. – į Vilniaus universiteto Onkologijos institutą. Suprasdamas mokslo svarbą, profesorius ne tik išsaugojo mokslinį potencialą, eksperimentinę bazę, taip reikalingą onkologijos mokslo plėtrai, bet ir išugdė talentingų onkologų bei onkologų mokslininkų mokyklą. Mūsų gana sunkiu mokslui laikotarpiu profesorius svajoja apie vėžio biologijos skyrių, stengiasi puoselėti jaunus mokslininkus, besidominančius vėžio biologijos problemomis. Profesorius tiki, kad tolesnis onkologijos progresas priklausys nuo vėžio biologijos pasiekimų, aiškinant vėžio priežastis bei plėtojant vėžio profilaktiką, nuo naujų technologijų, padedančių diagnozuoti vėžį, bei nuo žinių apie naujus navikinės ląstelės taikinius, leidžiančius numatyti gydymo taktiką.

Daug energijos atiduota reorganizuojant Lietuvos sveikatos apsaugos sistemą – 1993–1994 m. K. P. Valuckas vadovavo Sveikatos apsaugos reformų biurui.

Profesorius K. P. Valuckas aktyviai dalyvauja, formuojant Lietuvos onkologinės pagalbos strategiją, principingai pasisako onkologinės pagalbos Lietuvoje organizavimo klausimais, analizuoja onkologinę situaciją Lietuvoje bei siūlo konkrečias priemones šiai situacijai gerinti. Profesoriumi rūpi pirminė, antrinė bei tretinė vėžio profilaktika, navikų diagnostika, gydymas bei onkologinių ligonių gyvenimo kokybė. Sėkmingai realizuota profesoriaus idėja sukurti onkologinės reabilitacijos sistemą, garantuojančią susirgusiajam fizinę, psichologinę bei socialinę paramą: 1997 m. Lietuvos onkologijos centre pradėjo veikti Fizinės medicinos ir reabilitacijos skyrius.

Vadovaujant K. P. Valuckui 1996 m. Lietuvos onkologijos centras tapo Europos vėžio institutų organizacijos nariu ir užmezgė glaudų bendradarbiavimą su kitomis Europos vėžio institucijomis. Onkolo-

gai mokslininkai įsijungė į tarptautinių tyrimų programas. Profesorius K. P. Valuckas moka suburti žymius pasaulio onkologus, kad remiantis jų patyrimu bei pagalba būtų plėtojamas onkologijos mokslas Lietuvoje, įsijungiama į tarptautines programas, organizuojama onkologinė pagalba Lietuvoje. Profesoriaus pastangomis sukurtas tarptautinis ekspertų komitetas, kuris reguliariai susipažįsta su Lietuvos onkologijos centro, dabar Vilniaus universiteto Onkologijos instituto, veikla, ją analizuoja ir teikia metodinę pagalbą tolesniam darbui.

K. P. Valucko mokslinių darbų sąrašė daugiau kaip 250 pozicijų. Reikšmingiausios publikacijos yra monografija „Elektrorentgenoskenografija“ (1976, su A. Telyčėnu), „Piktybinių navikų gydymas“ (1984, su A. Jackevičiumi, P. Breiviu, V. Jakelevičienė), „Paliatyvus onkologinių ligonių gydymas“ (1995, su E. Karosiene).

Profesorius K. P. Valuckas kaip onkologas yra žinomas už Lietuvos ribų, pelnęs pripažinimą už onkologinės tarnybos organizavimą bei onkologijos mokslo plėtrą Lietuvoje. Jis dalyvauja su pranešimais daugelyje tarptautinių kongresų: Vokietijoje, Švedijoje, Prancūzijoje, Anglijoje, Japonijoje, Rusijoje, JAV ir kitur. Yra nenuilstamas tarptautinių onkologų forumų Lietuvoje sumanytojas ir organizatorius.

Praleisdamas laisvalaikį gamtoje bei pasinerdamas į grožinę literatūrą, profesorius semiasi taip reikalingų jėgų organizacinei, mokslinei ir pedagoginei veiklai.

Pažymėdami profesoriaus habilituoto daktaro Konstantino Povilo Valucko jubiliejų, linkime jam ir toliau neišsenkamos energijos, kūrybinės ir organizacinės minties, vadovaujant Vilniaus universiteto Onkologijos institutui, ypač integruojantis į Vilniaus universiteto bendruomenę.

Profesorė *Laima Gričiūtė*
Daktarė *Janina Didžiapetrienė*
Daktaras *Eduardas Aleknavičius*